

# Hivatástudat és szakmai köztudat

## *A Magyar Könyvtárosok Egyesületének tevékenysége, múltja, jelene és jövője*

*A Magyar Könyvtárosok Egyesületének 1985. aug. 28–29-én Gödöllőn rendezett 17. vándorgyűlése jubileumi összejevetel volt. Tanácskozásai annak jegyében zajlottak le, hogy 50 éve alakult meg a Magyar Könyvtárosok és Levéltárosok Egyesülete, s az évforduló kapcsán az írásunk címében, illetve alcímében kifejezett gondolatkör különböző vonatkozásait vizsgálták meg az előadók és a szekcióülések vitáinak résztvevői. A vándorgyűlés eseményeiről előző számunkban beszámoló jelent meg, most pedig a Könyvtáros gyakorlatának megfelelően a plenáris ülés előadásainak szövegét közöljük. A vándorgyűlés teljes anyaga a Magyar Könyvtárosok Egyesületének 1985-ös évkönyvében jelenik meg.*

## **A jubiláló Magyar Könyvtárosok Egyesületének köszöntése**



**KŐPECZI  
BÉLA**  
művelődési  
miniszter

A Művelődési Minisztérium nevében tisztelettel köszöntöm az 50 éves fennállását ünneplő Magyar Könyvtárosok Egyesületét. Az egyesület, melyhez a levéltárosok is csatlakoztak, azért jött létre, hogy tagjainak szakmai és társadalmi érdekeit képviselje, hogy a szakképzést előmozdítsa, hogy a könyvtár és a levéltár közötti kapcsolatokat erősítse, és hogy részt vegyen a nemzetközi szakmai életben. Ezt az 1935-ben elfogadott programot ma is lehet vállalni, azzal természetesen, hogy azóta új társadalmi rendszer alakult ki Magyarországon, amely a könyvtárügy területén is új feladatokat hozott, de új feladatokat eredménye-

zett az a fejlődés is, amely a világban mindennél végbement az információ és a dokumentáció területén.

Az új feladatok megoldásában széles körű együttműködés alakult ki a könyvtárak, a levéltárak és más kulturális-tudományos szervezetek, valamint intézmények között. A könyvtárnak megnőtt a súlya a szellemi életben, a műveltség, a tudat alakításában.

Engedjék meg, hogy az ünnepi alkalmat felhasználva, néhány közös gondunkról szóljak. A mintegy 10 ezer főfoglalkozású könyvtárosból 7 ezer a közművelődési könyvtárakban dolgozik – a több mint 10 ezer tanácsai és szakszervezeti könyvtárban. A közművelődési könyvtárak fejlesztése a roppant előrehaladás ellenére is elmaradt a kívánalmaktól. Sem a beiratkozott olvasók, sem a kölcsönzött kötetek száma nem emelkedett lényegesen az utóbbi időben.

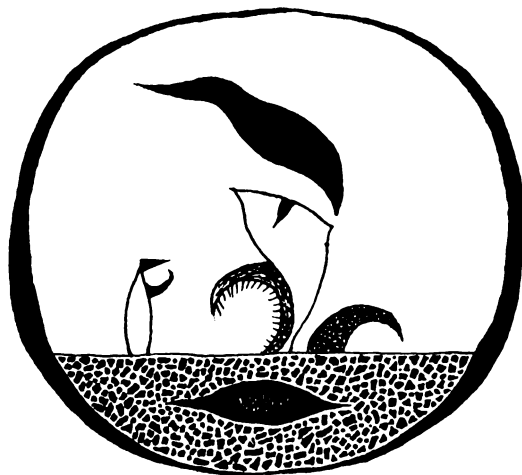
A részben kedvezőtlen gazdasági és társadalmi körülményeket tekintetbe véve kell végiggondolnunk, mit kell tennünk magában a könyvtárban az érdeklődés felkeltésére, az újabb olvasók megnyerésére, a szolgáltatások kiterjesztésére, illetve javítására. Nem kell félrevernünk a harangokat, hiszen a közművelődési könyvtárakban az olvasók száma meghaladja a

2,2 milliót, s ez nemzetközi összehasonlításban sem kevés. A könyvtári szolgáltatások igénybevétele fokjelzője a művelődési színvonalnak, s ezért kötelességünk minél több embert bevonni az igényesebb művelődés körébe, s az olvasás idetartozik. A művelődésben sok új tényező jelentkezik, mint például a szabadidőszokások változása, a művelődés új eszközeinek és formáinak megjelenése, a tömegtájékoztatói eszközök túlsúlyra jutása. Mégis úgy hiszem, hogy a könyvtár, az adott esetben a közművelődési könyvtár funkciói továbbra is érvényesek, s ezek hatékonyabb megvalósításához kell tekintetbe vennünk a megváltozott művelődési helyzetet.

Egyre inkább terjed az a könyvtártípus, amelyik nemcsak könyvekkel, hanem hanglemezekkel, magnószalagokkal, videokazettákkal is rendelkezik. Ez azt jelenti, hogy a könyvtár a sokoldalú művelődésnek igen fontos segítőtje, és nagy szerepet játszhat nemcsak a szélesebben értelmezett olvasásban, hanem a művészeti nevelésben és az ismeretek terjesztésében is. Természetesen az ilyen irányú fejlődést gazdasági eszközökkel támogatni kell, s ez a jelenlegi helyzetben nehézségekkel jár. Az elmúlt 2–3 év fejlődéséből mégis azt a következtetést lehet levonni, hogy a vállalatok, termelőszövetkezetek és más gazdasági egységek segítségével a tanácsok képesek voltak a legfontosabb célokra megteremteni a forrásokat. Ezt a folyamatot kell felerősíteni, s ahol kell – főleg a technikai eszközök bevezetése terén –, a központi forrásokból is támogatni.

A másik terület, amelyen lényeges változás történt, a tudományos és a szakkönyvtárak tevékenységi köre, ahol megnöttek az információs és a dokumentációs igények. Itt az állomány megfelelő gyarapítása mellett elsőrendű feladatunk az új technika alkalmazása és vele együtt könyvtári rendszerünk szolgáltatásainak megjavítása. Az a tervünk, hogy az Országos Széchényi Könyvtár kiépítse a maga számítástechnikai bázisát, megteremtve a nagy szakmai és a megyei könyvtárakkal az együttműködést. Ez természetesen nem zárja ki azt, hogy a szakosított könyvtárak ne törekedjenek a maguk technikai feltételeinek javítására.

Különös jelentőséget tulajdonítunk az információ és a dokumentáció terén a nemzetközi együttműködésnek a Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsának országaival, de más külföldi országok adatbázisaival is. Ma nincs, és nem is lehet korszerű szakmai dokumentáció nemzetközi együttműködés nélkül, amelyben



természetesen mi nem pusztán passzív résztvevők kívánunk lenni.

A levéltárak helyzetéről nemrég tanácskoztunk, ismerjük azokat a gondokat, amelyek az új levéltári állagok elhelyezése tekintetében jelentkeznek. Gyors javulást ezen a téren nem ígérhetek. Abban reménykedünk, hogy az Új Magyar Levéltár elhelyezési körülményei valamelyest javulni fognak, és egyes megyei levéltárak jobb feltételek között működhetnek.

Szeretnék szólni egy olyan tevékenységről is, amely az itt egybegyűlteket érdekelheti: ez a hungarológiai kutatás és a hozzá kapcsolódó könyvtári–levéltári információs, dokumentációs munka. Az Országos Széchényi Könyvtár feladata a hungarika-gyűjtés, -feltárás és a vele kapcsolatos szolgáltatás. A hungarika fogalmán azonban ma egyre inkább nemcsak a könyvet vagy a folyóiratot értjük, hanem sokszorosított és kéziratos anyagokat, filmeket, hanglemezeket, videofelvételeket is. Nincs még tervünk arra, hogy a hungarika-gyűjtésnek e szélesebb felfogását hogyan érvényesítsük – gondolom, hogy az itt megjelent külföldi magyar származású könyvtárosok is segítséget nyújthatnak nekünk –, s kérem is őket az együttműködésre.

Nem szándékozom felsorolni mindazokat a feladatokat, amelyek ma a könyvtár- és levéltárügy előtt állnak Magyarországon. Hálásak volnánk, ha a Magyar Könyvtárosok Egyesülete az említett és a még számba jöhető más kérdések kidolgozásában és megoldásában is támogatást nyújtana az állami és a társadalmi szervezeteknek. A kölcsönös megértés, bizalom, a

közös ügy szolgálatának szellemében üdvözölöm a Magyar Könyvtárosok Egyesületét, annak vezetőségét és tagjait, s kívánok szép eredményeket abban a munkában, amelyet önkén-

tesen magukra vállaltak, mégpedig nem kizárólag önmagukért, hanem a tudomány, az oktatás, a kultúra fejlesztéséért, népünk, nemzetünk művelődésének gyarapításáért.

## Az egyesület tevékenysége, múltja, jelene és jövője

Egyesületünk alapításának ötvenedik évfordulójára készülődve többször és több helyütt találkoztam a kérdéssel: mennyire nagy idő ez az ötven év, vajon elegendő-e arra, hogy emlegessük, netán büszkélkedjünk vele, felmutat-e annyi eseményt, eredményt, hogy érdemes magunk és ország-világ elé tárni?

Igen, érdemes! Mégpedig azért, mert egyesületünk ténykedése, múltja és jelene nem önmagában és önmagáért való, hanem szerves része szakmánk fejlődésének. Az egyesületben tömörülő szakemberek kezdettől fogva arra törekedtek, hogy a szakma előrehaladását segítsék, a társadalom kulturális szolgálatát erősítsék. Visszapillantva tehát a történeti eseményekre, az egyesületi programokra, alkalmunk nyílik arra, hogy megfigyeljük a fejlődési tendenciákat, s következtetéseket vonjunk le az eljövendő időszakban várható jelenségekre és a belőlük adódó tennivalókra. Ezek a gondolatok vezérelték az egyesület elnökségét, amikor egy évvel ezelőtt úgy határozott, hogy az alapítás évfordulóján jubileumi ülést rendez és közreadja az egyesület ötven évének eseménynaptárát. Pillantsunk bele ebbe a naptárba!

### Az első évek – 1935–1936

1935. június 26-án tartották meg A Magyar Könyvtárosok és Levéltárosok Egyesületének alakuló közgyűlését a Magyar Tudományos Akadémia üléstermében. Az előkészületek elég hosszú időt – hat évet – vettek igénybe, de már a megalakulás pillanatában élénk tevékenység kezdődött az egyesület keretében, választmányra és tagjai nagyszabású program megvalósításához láttak hozzá. Lázás sietséggel megkísérelték behozni azt a hátrányt, amely a külföldi könyvtárakhoz és könyvtári szakmai közösségekhez képest az akkori hazai könyvtárügyi viszonyokat jellemezte. Olyan célokat

tűztek ki, amelyeket kevés kibővítéssel a mai egyesület is magáénak vallhat, megvalósításukra törekedhet. Nevezetesen: a könyvtárak fejlesztését, a könyvtári szolgálat fejlődésének ösztönzését, a hivatástudat és a szakképzettség növelését, az erkölcsi és az anyagi megbecsülés előmozdítását, a nemzetközi kapcsolatok ápolását.

A harmincas évek eleje nem volt könnyű időszak az egyesület útnak indítására. Gazdasági válság utáni ország, mélyülő társadalmi ellentétek, diszkriminációs művelődéspolitikai s mindezek következtében siralmas könyvtári viszonyok gátolták, a könyvtár feladatának szűk látókörű értelmezése akadályozta a könyvtárügy kibontakozását. Ezek ellensúlyozására szerencsére nagyszerű emberek, a szakmát hivatásnak tekintő jeles tudósok és szakemberek fogtak össze, s a külföldi példák és a hazai szükségletek összevetése alapján a legkorszerűbb programot készítették az egyesület céljainak megvalósítására. Neveket is hadd említsék – korántsem a teljesség igényével –, emléküknél ezúton is tisztelegve: *Fitz József*ét, az első elnökét, *Bisztray Gyuláét*, *Veregy-Witzmann Gyuláét* és *Káplány Gézáét*; iránymutató elméleti és gyakorlati kérdéseket vetettek fel, például javasolták a Magyar Nemzeti Bibliográfia megindítását, a dokumentáci-



**BILLÉDI  
FERENCNÉ DR.  
az MKE elnöke**